

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 63

Sobota, 11. avgusta 1934

Leto IX

Besedo imajo rudarji!

TPD ni odnehala od svoje zahteve po znižanju mezd

V sredo, dne 8. avgusta t. l. so se vodila pogajanja med TPD in akcijskim odborom rudarskih strokovnih organizacij v revirjih (v katerem so zastopani tudi narodni, da ne bo kdo nasedel »Jutrovem« poročanju o »opazovalcih«). Razen zastopnikov ZRJ ss. Antona Krambergerja, Ivana Benedika in Jurija Arha, zastopnika JSZ Lojzeta Lešnika in zastopnika NSZ Štruca, so se udeležili pogajanj zastopnik ministra za rude, glavar Močnik, zastopnika rudarskega glavarstva inž. Cihlar in Zupančič, za TPD generalni ravnatelj Skubec, Juliard, inž. Henrik, dr. Vrhunec in generalni tajnik Pogačnik; za Zvezo industrijcev (občudujte solidarnost — en sam) dr. Golja, za Delavsko zbornico Golmajer in za II. rudarsko skupino s. Pliberšek.

O poteku pogajanj se je sestavil ta-le zapisnik:

Od 15. avgusta t. l. stopijo v veljavo naslednje mezde: I. kategorija 37 Din, II. kategorija 32.25 Din, III. kategorija 27.25 Din, IV. kategorija A23 Din, B pa 18.50 Din.

Zdaj veljavne premijske in akordne agrade se znižajo za 3 odstotke. S 1. septembrom 1934 se določa za vse delavce, ki so bili dozdaj upravičeni sprejemati deputatni premož, noav količina 6 ton letno, oziroma pri onih delavcih, ki so prejemale dozdaj polovico deputatnega premož, količina tri tone. TPD odstopa od

svoje zahteve po dekategorizaciji kopačev te rostane točka 3 dosedanjega protokola od 27. julija 1931 dalje v veljavi.

Ta dogovor se smatra, kot da se protokol kolektivne pogodbe od 27. junija 1931 podaljša in ga bodo delavski zastopnik, ki so pogajanjem pristvovali, podpisali, če dobijo potrebna pooblastila. To se bo zgodilo do 15. avgusta 1934.

Zastopniki rudarskega delavstva so tudi pri teh pogajanjih z vso svojo zgovornostjo in opirajoč se na oblastno ugotovljene podatke o neizmerni bedi v revirjih skušali odbiti napad TPD na mezde rudarskega proletariata, ki že davno več ne dosegajo eksistenčnega minimuma.

Trboveljska premožkopna družba je prvotno vtrajala na stališču vsaj 6-procentnega znižanja mezd in dekategorizaciji kopačev.

Še-le ko so njeni zastopniki uvideli ogromen odpor, na katerega so naleteli, so izjavili, da se zadovoljijo s 3-odstotnim odtegljajem v smislu zgoraj citiranega protokola.

Ker pa so rudarski zastopniki izjavili, da niti tega ne morejo sprejeti, so zastopniki TPD dali protizjavo:

TPD je eventuelno tudi pripravljena opustiti vsakršno znižanje mezd, v tem slučaju pa si pridržuje proste roke, da bo odpustila par sto rudar-

jev, kateri so ji odveč in katere bo sama izbrala.

Zavedajoč se svoje velike odgovornosti, so zastopniki rudarskega delavstva izjavili, da bodo na končno formulirane zahteve lahko dali odgovor še-le tedaj, kadar in

če jim bodo rudarji dali mandat!

Ze v naprej pa so povedali, da smatrajo nastop TPD kot pritisk, ki ga vrši gospodarsko močnejši delodajalec nad socialno šibkejšimi in slabo zaščitenimi rudarji.

Rudarski delegati so se vrnili v revirje, da poročajo delavstvu.

Odločitev je sedaj na rudarjih samih.

Kar bodo sklenili, to se bo zgodilo. Svobodna strokovna organizacija rudarjev se zaveda resnosti položaja in želi, da se tega zaveda ne samo sleherni rudar, ampak predvsem tudi vsi tisti, ki bi morda radi v kalnem ribarili, odgovornost za to pa naložili na hrbet drugim, če le mogoče svobodni strokovni organizaciji.

Rudarji naj v teh resnih časih varujejo svojo enotnost, naj dobro premislijo in pretehtajo vse, za karkoli se bodo odločili in naj ne pozabijo resničnosti izreka:

Kolikor moči, toliko pravic!

Trboveljska družba in rudarji

Rudarji stradajo — TPD pa kupiči dobičke

Nekaj let zadrgaje Trboveljska premožkopna družba pasove svojim rudarjem. Godi se to tako, da zbuja opravičeno nejevoljo celo v javnosti. Družba tarna in tarna, da pada konzum in da se obratni stroški večajo. Delničarji družbe utegnejo že v par letih priti v Jugoslavijo in

z malho na hrbtu prosjati kruha od hiše do hiše.

Tak občutek dobi, kdor posluša siromake delničarje, oziroma nje zastopnike.

Bajka pa skoraj ni verjetna, ker govore številke drugače.

Po našem mnenju je družba

valorizirala svoje delnice vsaj pet- do šestkrat, investirala je v tehniške svrhe najmanj 150 milijonov dinarjev

ter sedaj v krizi amortizira te investicije z milijonskimi zneski. Po naši domnevi je amortizacija določena največ šest do deset, kar porabi velikanski del čistega dobička. Lani je bila pri družbi kriza, odpisi so znašali 16 milijonov, letos je kriza »obupna«, je pa družba

odpisala od investicij 18 milijonov.

Ta politika ima za družbo veliko prednost. Največji del dobička se odpiše na račun investicij, ki so povečale vrednost rudnika, da se pa doseže čimvečji dobiček in odpis,

se do skrajnosti izkorišča delavstvo.

Trboveljska družba je imela več let dobro konjunkturo in si je v tem času ustvarila ogromne rezerve, predvsem v investicijah. Sedaj, ko je kriza, ko se je družba tehnično izpopolnila, pa noče prinašati pravnobnih žrtev, marveč nalaga vse žrtve delavstvu.

To je najslabša morala kapitalizma, ki jo opazujemo po vsem kapitalističnem svetu. Zato je bebec, ki misli, da bo kapitalizem izpreobrnil socialno pravičnost.

Vzhodni pakt se utrjuje

Estonki in Letonski je sedaj sledila še Litva, ki je s Sovjetsko Rusijo podpisala vzhodnoevropski varnostni pakt.

Pokolj Židov

V Alžiriji so izbruhile hude sovražnosti med Arabci in Židi. V Constantini so Arabci napadli židovski del mesta, razbili in oplenili trgovine, mnogo oseb so pobili, 200 pa ranili. Francoske kolonialne oblasti imajo polne roke posle, da nemire uduše.

Nemški poslanik v Rimu

bo, kakor poročajo časopisi, odpoklican, ker je zapleten v Rintelenu puč. Namesto dosedanjega poslanika Rasslova, namerava Hitler imenovati za poslanika v Rimu sedanjega nemškega zunanjega ministra barona Neuratha?

Nemški fašisti bodo torej popolnoma pustili na cedilu svoje avstrijske bratce.

Ob 20letnici izbruha svetovne vojne

Delavci in delavke vseh dežel!

Dvajset let po izbruhu najstrašnejše vojne, kar jih je človeštvo doživelo, stoji svet pred novim prepadom. V mrzlici gospodarske krize so v svetovni vojni poraženi narodi srednje Evrope ponovno pustili priti na oblast tiste sile, ki so v svoji zločinski nameri ali vsaj s svojo zločinsko malobrižnostjo prižgale svetovni požar.

Spomnite se!

Na treh evropskih cesarstvih iz leta 1914 leži ogromna odgovornost za vojno krvoprelitje. Imperialistična nasprotstva so pripravila tla; tekmovalno oboroževanje je pospešilo odločitev. V tem trenutku je kronski svet na Dunaju v svoji nepojmljivi zaslepljenosti sklenil uporabiti sarajevski atentat kot pretežovo za udar. Hohenzolerski cesar je podpihal Avstrijo, ruski car pa je z odreditvijo mobilizacije preprečil vsak poizkus pametnega pomirjenja. Tako je prišla svetovna vojna, izzvana od treh cesarstev, poostrena vsled delovanja imperialističnih sil v vseh deželah in svet je padel v brezno štiri leta trajajoče človeške morije.

Še vedno žive stotisoči vojnih po-habljenecv, milijoni vdov in sirot, ki jih je vojna oropala rediteljev; še vedno se zvija svetovno gospodarstvo v krčih strašne krize, katero je v prvi vrsti in neposredno zakrivila vojna z vsemi svojimi posledicami in vendar zopet dvigajo taiste sile zmogoslavno svojo glavo, ki nosijo težko odgovornost za svetovno vojno. Sicer je ruska revolucija obenem z odpravo carizma zlomila tudi fevdalne in meščanske sile, ki so leta 1914 težile na vojno. Toda v Nemčiji vladata krvava diktatura kljukaste-

ga križa, polna maščevalnega duha in monopolni kapitalizem, gnan po svojem neutешljivem pohlepu po novih trgih in novem dobičku; v Avstriji in Ogrski vlada fevdalna monarhistična reakcija, v Italiji plena željni fašizem, ki je pred nekaj dnevi, ob izbruhu nacionalno socialističnega puča v Avstriji, bil pripravljen, da izzove novo vojno. Stari vojni hujskači v Evropi so zopet vstali in so našli v fašizmu zaveznika, ki naj jim pomaga zopet v sedlo.

Še več: Onstran mej Evrope tli novo vojno ognjišče. Japonski imperializem je prešel v ofenzivo, osvojil je tri severne kitajske province, jih združil v marionetno državo, podrejujoč jo svojemu gospodstvu in se pripravljva, stalno izživajoč, da napade Sovjetsko Rusijo. Imperialistične sile v Nemčiji in Poljski čakajo na ta trenutek, da bi tudi same začele osvajalno vojno proti Sovjetski Rusiji.

Samo najostrejši boj proti imperialističnim in fašističnim silam lahko reši Evropo in ves svet pred novo vojno. Ako se masam delovnega ljudstva ne posreči vzeti fašizmu oblasti, preden bo le-ta znova zapalil Evropo, potem je Evropa zapisana poginu v plamenih novega pokolja. Ako se socializmu ne posreči potlačiti imperialističnih sil, potem je svetovna vojna neizogibna.

Na ta način postane boj za mir in socializem, za politično samoodločbo delovnih mas in socialno svobodo eno in isto. Od njegovega izida je odvisna usoda človeštva.

Delavci in delavke vseh dežel!

Socialistična delavska internacionala vas kliče, bodite čuječi in popol-

noma pripravljeni na boj za mir.

Spoznali ste in morate spoznati, za kaj gre. Baš zadnje dni, ko je ponovno grozila izbruhni vojna vihra na Dunaju, smo lahko spoznali ogromno nevarnost, ki preti.

Nikoli več se ne sme zlomiti Internacionala, kot leta 1914., pod pritiskom poplave nacionalističnih strasti in naj se že skrivajo pod kakršnimkoli plaščem.

Nikoli več ne sme proletarijat verjeti vojnim parolam kapitalističnih sil, da je »ta vojna poslednja« in da ii bo sledila doba pravičnosti, dobrobiti in miru.

Iz nove vojne, če bi kljub temu začela, bo z nezlomljivo silo izbruhnila revolucija proti fašističnim vojnim hujskačem in njihovim imperialističnim nalogodajalcem.

Vojna vojni!

To pomeni nič več in nič manj, boj fašizmu brez usmiljenja, požrtvovalno delo za uresničenje socializma. Živela Internacionala!

Bruseljs, dne 4. avgusta 1934.

Ožji izvrševalni odbor Socialistične delavske internacionale.

V Avstriji obešajo dalje.

Maščevanje klerofašistov

Avstrijska sodišča delujejo s polno paro. Na Dunaju se vrši proces proti 9 stražnikom, ki so se dne 25. julija udeležili hitlerjevskega puča. Vsi so obtoženi veleizdaje in bodo bržčas obsojeni na smrt. Rabelj ima torej v deželi klerofašizma obilo posla.

Ni še dovolj rudarskega trpljenja?

Nič več poslabšanja! — Rudarji so opravičeni do boja za socialno eksistenco.

V spominu so nam še dogodki v drugi polovici meseca julija. Rudarsko delavstvo je seglo po najobupnejšem orožju za svoje pravice s tem, da je pričelo gladovno stavko. Kruto orožje je to, ki prizadene aktivno delavca in njega svoje, moralno pa kapitaliste in vso javnost. Materijalna škoda kapitalista je le trenutna ter se je boje bolj zaradi svojega moralnega ugleda, kakor iz materijalnih razlogov. Vsaj za velikega kapitalista velja to v polni meri.

Takrat je poseglo vmes ministrstvo za šume in rude. Na njega zahtevo se je vršila prva konferenca dne 30. julija t. l. Na konferenci pa ni prišlo do nobenega zaključka, ker delavski zaupniki niso imeli nikakršnih pooblastil, da bi se pogajali z družbo v smislu pristanka na redukcijo plač in osobja. Trboveljska družba je namreč zahtevala znižanje plač in redukcijo delavstva, dasi rudarsko delavstvo, kolikor je zaposlenega, že skoraj ne zasluži več za slan krop ob le delni zaposlitvi. Nadaljnje redukcije plač in razne preuvrstitve v nižje meze bi bile naravnost atentat na rudarsko delavstvo.

Konferenca dne 30. julija t. l. ni mogla ničesar zaključiti in je tudi ministrstvo pristalo na to, da se pogajanja odgode za osem dni, ker je uvidelo, da je zahteva delavskih zaupnikov, da se prej posvetujejo na svobodnih konferencah z rudarskim delavstvom o predlogih Trboveljske družbe, opravičena.

Ni je bolj naravne zahteve. Če Trboveljska družba nemoteno stavlja svoje socialno krute zahteve, ki po našem mnenju niso niti opravičene, potem mora imeti tudi delavstvo pravico, da k predlogom delodajalca zavzame svoje stališče na svojih svobodnih konferencah, ker gre za zadevo vseh rudarjev.

V ta namen so zaupniki rudarjev prijavili rudarske shode. Oblast je prvotno vzela prijavo shodov na znanje, toda te shode 24 ur pred vršitvijo zopet prepovedala.

S tem so prišli rudarski zaupniki v neprijeten položaj, da se z delavstvom niso mogli posvetovati o predlogih Trboveljske družbe, dasi se ima nova konferenca vršiti že v par dneh. V tej neprijetni situaciji je akcijski odbor sklical v nedeljo, dne 5. t. m. konferenco rudarjev, da se posvetuje o nastalem položaju. V tem pa je že zopet prišlo poročilo od oblasti, da se pogajanja ne vrše dne 7. julija, marveč se odlože za osem dni. Zaupniška konferenca zopet ni mogla sklepati nič pozitivnega. Tu so zaupniki podali primerna pojasnila ter sklenili, da intervenirajo pri oblasti glede nadaljnjih ukrepov, kjer

so dobili pojasnila, da se bodo nadaljnji ukrepi sporočili pismeno.

Toda že v pondeljek, torej drugi dan po zaupniški konferenci akcijskega odbora, je oblast preklicala odgoditev pogajanj ter sporočila, da se pogajanja le vrše na prvotno določeni dan, to je dne 7. t. m. Temu obvestilu se delavski zaupniki niso mogli odzvati, ker so smatrali, da more biti merodajen le drugi rok, ker se je rudarjem do takrat na neutemeljen način onemogočilo posvetovanje o predlogih Trboveljske družbe in sklepanje o svojih lastnih predlogih.

Rudarski zaupniki so naprosili delavstvo zbornico v Ljubljani, da poda na nenadoma sklicani konferenci v Ljubljani tozadevno izjavo. Ta konferenca zaradi odsotnosti delavskih zaupnikov ni bila sklepna in se je morala odgoditi.

Na tej konferenci je zastopnik ministrstva za šume in rude prav kategorično zahteval, da se morajo pogajanja nemudoma nadaljevati in zaključiti. Po nalogu delavske zbornice je nje član s. Golmajer nato pri posebnem razgovoru pojasnil stališče ministra glede spora med rudarji in Trboveljsko družbo. Seveda je tudi najskrenejša želja rudarjev, da se spor poravnava, želi pa opravičeno, da se mu dovoli zavzeti na svobodnih razgovorih stališče k predlogom družbe. Zato so zaupniki pristali na to, da se pogajanja v Ljubljani dne 8. t. m. nadaljujejo, se teh pogajanj udeležijo, vendar pa ne morejo pristati na nikakršna poslabšanja sedanjega stanja, preden je delavstvo za to pooblasti.

Tudi po našem mnenju je fundamentalna državljanska pravica rudarjev, da se jim dovoli čas in prilika, da se o tako važnem vprašanju, ki se tiče njih socialne eksistence, svobodno posvetujejo in sklepajo o njem.

Te pravice bi rudarjem pač ne smel nihče niti otežkočati, kaj šele kršiti.

V čast Dollfussu bodo Avstrijci sezidali vrhu Hohe Wand v gorah Schneeberga spominsko cerkev. Temeljni kamen je posvetil sam dupajski škof Innitzer. Tudi bivši kancler dr. Seipel ima že svojo spominsko cerkev. Zelo pa dvomimo, da bi jo tudi prvemu avstrijskemu kanclerju dr. Rennerju sezidali. On bo imel lepši spomenik v srcih svobodoljubnih Avstrijcev.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

»Prav rad. Ampak za to morava iti kam drugam.«

»Pa pojdiva,« je ravnotako tiho odgovorila.

Izginila sta iz cerkve, da France, ki je poslušal petje romaric, tega niti opazil ni. Šele ko so ga od dolgega stanja začele boleti noge in so mu med enolično ponavljajočim se petjem in med monotonim mrmranjem molitve, ki ga je obkroževalo, začele padati veke na utrujene oči, se je ozrl in videl, da je ostal sam.

Cerkev je nudila sedaj povsem izpremenjeno sliko. Njena spoštovanje vzbujajoča mističnost je kar nekam izginila in se umaknila čisto navadni človeški vsakdanjosti. Zdelo se mu je kakor veliko ljudsko, ne posebno čedno prenočišče. Ljudje so ležali vseprek po tleh, drug poleg drugega, pa tudi drug preko drugega, kakor da bi bil od daleč nametal po prostoru bukoviht polen. Ženske so zavihale gornja krila da se jim niso umazala in so legla nanje. Videle so se v nogavice oblečene, pa tudi gole noge prav do kolen. Pod glave so si dejali svoje cule in cekre, iz katerih je zdaj pa zdaj kaka roka potegnila zalogaj in ga tiho žvečila. V kotu pod prižnico je slatinska steklenica diskretno romala iz rok v roke in slišalo se je

Dr. Schacht — gospodarski diktator

Gospodarski polom Nemčije neizbežen.

Katastrofa, ki preti nemškemu gospodarstvu, dobiva vedno vidnejše oblike. Režim je v silnih skrbeh, kako bi preprečil gospodarski polom, ki je brez najetja večjega inozemskega posojila neizbežen. Hitler je imenoval dosedanjega guvernerja državne banke dr. Schachta za gospodarskega ministra in mu podelil široka pooblastila, tako, da se položaj Nemčije nahaja danes prav za prav v rokah dr.

Schachta. Že več časa se vodijo pogajanja med Nemčijo, Ameriko in Anglijo za posojilo, ki bi naj rešilo nemško gospodarstvo, vendar so pa za Nemčijo izgledi slabi, ker so Anglija in tudi Zedinjene države rezervirane.

Gospodarskemu polomu se bliža fašistična Italija, sledila pa ji bo tudi fašistična Nemčija.

Koroški Slovenci in njih usoda

Slovenci so bili že od nekdaj — menda zaradi take vzgoje, pri kateri ni katoliška cerkev ali pa vsaj njena duhovščina brez velike zasluge — nad vse konzervativen narod in s tem tudi vsakokratnemu režimu zelo pokorni in lojalni. To ne velja samo za Slovence v okvirju stare Kranjske in Štajerske, — spomnimo se samo na konservativnost in nekako klečeplazno lojalnost napram zatirajočemu habsburškemu režimu — ampak morada v še večji meri za koroške Slovence. Petnajst let že nimajo nikakih kulturnih pravic, vedno manj jih je — kolikor bolj konzervativen in katoliški režim je, toliko bolj ginejo — vendar ti Slovenci kar naprej kažejo lojalnost do režima, ki jih tlačil in zatira. Zakaj tako? Mar zato, da bi z lojalnostjo kaj pridobili, mar zato, da bi se s ponižnostjo gospodujočim prikupili — kdo ve? Najbrž pa zaradi vzgoje v lojalnosti do režima: če te kdo tlači, misli na pokornost in še bolj skloni glavo, da bo lažje nadaljeval svoje delo. Če te kdo biča, nastavi se mu, saj je tvoj gospod in ti — hlapec. In tako so bili koroški Slovenci lojalni do katoliškega Dollfussa ob velikih zgodovinskih februarjskih dnevih — zahvala je pa bila kljub iz katoliške ustave izvirajočim božjim pravicam, ki so vsakemu narodu nedotakljive: ukinitev še onih redkih svoboščin, ki so jih imeli dotlej. In lojalni so bili tudi ob julijskem punktu. »Kaj bo zdaj?« vprašuje v uvodniku »Slovenec«. Najbrž isto kakor je bilo doslej. Režim, ki je spremenil samo osebe, ne pa bistva, bo zatiral naprej, Slovenci bodo pa še nadalje priklanjali hrbte in klonili glave, pripravljajoč se na nove udarce. Lojalni bodo pa le — in to bo za pozemsko srečo dovolj — vse drugo pa prinese — usoda. Hlapec ostane pa hlapec, kakorkoli ga obračša!

V Italiji so bile te dni zaključene pomorske vaje, pri katerih je sodelovalo okrog 50 ladij vojne mornarice. Fašistična Italija je torej zelo miroljubna država!

Jugoslavija in Nemčija

V pariškem listu »Journal de Debats« piše Albert Mousset o tem vprašanju med drugim tole: »... Jugoslavijo veže s Francijo in njenimi ostalimi zavezniki toplo prijateljstvo in z njimi trdno vztraja na mirovnih dogovorih, ki so ji prinesli neodvisnost, svobodo in ujedinjenje. Iz teh razlogov ne more želeti, da bi ji bila Nemčija neposredna sosedica in da bi na ta način slovensko manjšino na Koroškem izročila še večjemu zatiranju kakor ga ta trpi danes. Jugoslavija si želi dobrih odnošajev z Nemčijo, do prijateljstva je radi slovanstvu sovražnega pangermanizma Rosenberga in Hugenerga še daleč...«

Doma in po svetu

Spomini na vojne začetke. Vse mo-goče spomine na začetek vojne pri-občuje »Slovenec«, samo na nekaj pozablja. Kakor je svoj čas objavljaj svoje članke in poročila pred 50 leti, tako bi bilo pametno, ko bi objavil tudi zdaj svoje uvodnike, svoja poročila, svoje navduševalne članke in svoje pesmi, ki jih je objavljaj pred 20 leti, da bi se malo spomnil na one srečne čase črnožoltih dni. Naj le pogumno prične, saj kdor je krščansko pošten, temu se preteklosti ni treba sramovati. Tedaj bi videli tudi, kakšno je bilo svoj čas mnenje o pok. cesarju Francu Jožefu — če je bil res samo oni, »čigar ime je kakor strahotna senca prekrila svetovna vojna«...

Krščanska pravica. »Slovenec« poroča z debelimi črkami: »Hitlerjevci so napravili punt, aretirani pa so socialisti. Aretirani je bil dr. Renner, poleg njega 2000 bivših marksistov, od katerih je bilo že 400 odvedenih v koncentracijsko taborišče v Wöllersdorfu.« Kaj ni to lepo: vrana je naskočila vrano — potem je pa zmagovita vrana kaznovala za napad tretjega nedolžnega sosedu, da je lahko dala svoji jezi pravo zadoščanje?! Bo že tako, saj tudi v državi z ustavo, zgrajeno na načelih krščanskega državo- in družboslovja, vrana vrani oči ne izključuje. Kljub

Tone Maček:

92

Slučaj Kumberger

Pred oltarjem se je strnila skupina žensk, ki je začela peti s plahimi in zategnjenimi glasovi. Nekatero so se pri tem posluževale pesmaric, iz katerih so čitale tekst. Plamenčki svečic, ki so jih držale v rokah, so pod sunki njihove sape nemirno trepetali.

Plešast, postaven, a gladko obrit možiček, najbrže vodja kake romarske skupine, je sredi cerkve naglas začel moliti rožni venec. Skupina, ki mu je odgovarjala, se je pa vedno bolj tajala, nekateri so se na tihem izmuznili iz cerkve, ostali pa so drug za drugim počeli dremati. Tudi spovednice so se že izpraznile, samo v eni je še neumorno poslušal razne pregrehe in dajal odvezo trenutno skesanim grešnikom mlad kaplan, do katerega so zlasti ženske imele veliko zaupanje.

Janez je hudomušno dregnil Meto:

»Ali se greš še ti spovedat?« ji je zašepetal.

»Česa neki. Nimam težjih grehov kakor ti. Se bom pa rajt tebi spovedala. Mi boš dal odvezo?«

zamolklo grgranje pijočih. Ostali svet je spal, tu ravno zlektnjen, tam zvit v klopčič kakor pes v rešetu, tu dvojica tesno objeta, tam s hrbiti drug proti drugemu. Iz temnih kotov se je slišalo skrivnostno šušljanje in tudi pritajen smeh. V klopih sedeči so tudi pospali in položili svoja čela na roke, prekrižane na klopi. Zdaj pa zdaj se je kakšen sunkoma premaknil, da je izsušena klop rezko zaškripala. Polagoma je tudi petje in molitev utihnila. Slišalo se je le še težko dihanje, tiho stokanje in diskretno šepetanje, vse skupaj združeno v nedoločeno šum, kakor šum krdela ščurkov, če jih ponoči na kakem umazanem ognjišču z lučjo presenetiš in se razbeže po kotih. Zrak v cerkvi je postajal neznosen od izparevanj vseh teh izdelanih in slabo čiščenih teles, oster duh potnih nog, zapitih zelodcev in še kaj drugega je polnilo zaduhlo cerkev, da je bilo zdravemu in nevajenemu človeku nemogoče obstati.

Francetu je postajalo kar slabo in obrnil se je proti vratom. Ali da bi mogel priti od sredine cerkve do izhoda, ne da bi komu stopil na glavo, bi moral biti pravi cirkuški ekvilibrist. Po tleh so ležala izprožena telesa, noge in roke vseprek. Neka

ženska je v spanju obupno zastokala, ko ji je stopil na nogo, ki je v temi ni videl in enkrat je malo manjkalo, da se ni prekucnil po tleh, ker se je zamotal z nogo v nek predpasnik. Končno je le dosegel vrata in planil ven, boječ se, da ne bi ga poprej padla omedlevica. Zunaj je olajšan globoko srknil vase svežega višinskega zraka. Streslo ga je, ker je nenadoma prišel iz toplega na mrzel zrak. A zaklel se je, naj bo zunaj noč še tako hladna, nazaj v cerkev se ne vrne več.

Hladna svežina ga je hitro zbrih-tala. A kje sta Janez in Meta, je pomislil. Šel ju je iskat. Okrog cerkve se je stiskalo k zidu in dremalo vse polno romarjev, tesno prižetih drug k drugemu, da bi jim bilo topleje. Povsod, kjer je bila kaka jamicica ali kamenit greben, ki je nudil le malo za-tišja pred vetrom, so ležali ali sedeli ljudje, moški tesno zapeti v svoje snknjiče, ženske zavite v svoje vrtnje rute, če so jih imele seboj, ali pa so si gornja krila zavihale čez glavo, da so jih varovala pred ostro sapo. (Nadaljevanje sledi)

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

vsemu bi pa bilo poleg katoliških družboslovnih knjig izdati še praktična navodila k izvajanju iz avstrijskih skušenj. Morda bodo »Slovenčev« protektorji iz lastnega lista nabrali primerne slučaje in izvedli to hvaležno nalogo.

Sokolski zlet v Zagrebu se je v nedeljo, 5. avg. razvil v veliko slovensko manifestacijo. Računajo, da je prišlo 23.000 sokolov in sokolic iz cele Jugoslavije kakor tudi iz Čehoslovaške in deloma Poljske skupaj. Prvič v povojni dobi so tudi bolgarski »Junaki« sodelovali v sokolski manifestaciji, kar je značilno za ozdravljenje in izboljšanje medsebojnih odnošajev med južnimi Slovani, ki jih je svetovna vojna tako žalostno razdružila. Po velikem obhodu, v katerem je mrgolelo živih barv in pestrih narodnih noš, je nastopilo v stadionu s prostimi vajami 5000 sokolov in 3000 sokolic kakor tudi vojaški oddelki. Vajam je prisostvovalo 60.000 gledalcev. V ta namen je zagrebška mestna občina dala zgraditi velik modern stadion ob Maksimirski cesti, na katerega lesenih tribunah se lahko zmesti 60 tisoč gledalcev. Ta stadion se namerava obdržati kot stalno napravo in se bodo lesene tribune postopoma zamenjale z betonskimi. Ob tej priliki smo se z veseljem spominjali veličastneje in za delavstvo pomembneje telesno vzgojne revije, ki smo ji bili priča nedavno v dneh velike delavske olimpijade v Pragi.

Hindenburga so položili k večnemu počitku v velikem nacionalnem spomeniku v Tannenbergu. Iz Neu-decka je pogrebni sprevod krenil v noči od 6. na 7. avg. točno opolnoči in v Tannenbergu je prispel ob 6. uri zjutraj. Krsto je vozilo šest vrancev. V sprevodu je poleg godbe bilo polk pehote, polk mornarice, dva bataljona artilerije in dva eskadrona konjice. Poseben oddelek je nosil 52 zastav onih polkov, ki so se pod Hindenburgom borili v svetovni vojni. Poseben tovorni vlak je vozil vence. Ob vsej 102 kilometra dolgi poti je vojaštvo z gorečimi baklami tvorilo špalir. Za sprevodom je šlo 200.000 civilnega prebivalstva. Pogreb je bil popolnoma v znamenju vojniškega heroizma. Vse države so izrazile Nemčiji ob tej priliki svoje sožalje. Še celo v Moskvi se je v tamošnji evangelijski cerkvi vršila žalna komemoracija v navzočnosti diplomatskega zbora.

Sovjetska letala v Parizu. V Parizu so dospela tri velika sovjetska letala s sovjetsko delegacijo, pod vodstvom šefa ruskega letalstva, Unschlichta, da vrnejo lanskoletni obisk francoskega letalskega ministra v Moskvi. V Parizu so jim priredili svečan sprejem.

Ali je Kitajska še samostojna država?

Vdova velikega kitajskega prosvetitelja in organizatorja, gospa Sunjatsenova, je izdala na Kitajsko javnost proglaš, s katerim najavlja ustanovitev velike stranke, ki se bo borila za socialni preporod Kitajske in bo vodila ostro borbo proti inspiracijam in osvajaški politiki Japonske in vršila bojkot japonskega uvoza. Japonska vlada je takoj, ko je za to zaznala, poslala kitajski vladi odločno noto, v kateri zahteva, da novo stranko brezpogojno prepove. Poslej bo torej Kitajska smela imeti samo take stranke, ki bodo Japoncem pogodu.

Ljubljana

Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani bo priredilo v nedeljo, dne 12. avg. 1934 ob 4. uri popoldne veliko vrtno veselico s koncertom in plesom ter drugimi zabavami na vrtu in v dvorani gostilne »Pri Levu« na Gosposvetki cesti. Igrala bo lastna polnoštevila godba koncertne in plesne komade. Poskrbljeno bo za dobro jed in pijačo. Vstopnina za osebo Din 3.— Pridite vsi, ki ljubite godbo in zabavo! Na svidenje! — »Zarja«.

„Sic transit gloria mundi“

(tako mine slava tega sveta).

(Še zadnjo zvezdo so mu odtrgali . . .)

Resničnost naslovnega latinskega reka je moral prošlo nedeljo občutiti bivši voditelj nacional. železničarjev R. Tumpej. Ta dan je namreč v Narodnem domu imela »Zveza Maistrovih borcev« svoj redni občni zbor z volitvami. Četudi je bil stari odbor izvoljen s vzklikom, je pri prečitavanju imena gospoda Rudolfa Tumpeja nastal v nabito zasedeni dvorani spontan, naravnost oglušujoč odpor. Zamanj sta v burni debati poskušala dva gospoda zagovarjati g. Tumpeja, češ da v odboru »Zveze Maistrovih borcev« ni ničesar slabega napravil. Vsakemu poskusu zagovora te ponovne kandidature je sledil neverjetno buren protest, čigar uspeh je bil ta, da so g. Rudolfa Tumpeja morali črtati s kandidatne liste ter na njegovo mesto imenovati drugega.

O tem zanimivem incidentu ni prišla v

javnost niti vrstica, četudi je bil za »poročevalca« meščanskih listov delegiran gospod Slavko Reja.

Gospod Rudolf Tumpej, ki se osebno sicer ni udeležil občnega zbora (ker je bil o rezultatih dveh burnih predkonferenc za ta občni zbor informiran), pa je bil deležen nič kaj laskavih komplimentov. Večina članov »Zveze Maistrovih borcev« sploh ne ve, kako je ta vsestranski voditelj prišel v prvi odbor. Najhujši odpor pa je doživel od strani članov, ki so železničarji. Tako je iz ceniti svoje voditeljske slave zdrknil po izgubi poslednje šarže v noč minljivosti v spremstvu gromkega poslednjega klica vseh, ki so izpregledali:

»Ta nas več vodil ne bo!

—C.

Maribor

Smrtna kosa. V torek, dne 7. avgusta t. l. je preminula v tukajšnji splošni bolnici po dolgotrajni bolezni 26 letna tekstilna delavka sodružica Beti Sorko. Pokojnica je bila dolgo vrsto let vnetja članica delavskega turističnega društva »Priatelj Prirode« in »Svobode«, kjer se je pridno udeleževala. V četrtek so sodružice in sodruzi spremili Beti k večnemu počitku. Številni udeleženci, venci in šopki cvetja, ki so zagnili gomilo, so najbolj pričali, kako zelo je bila pokojna sodružica priljubljena med sodružicami in sodruzi. Čast njenemu spominu! Težko prizadetim preostalim naše sožalje!

Obisk prireditve »Mariborski teden« je letos prav razveseljiv. Deževno vreme je te dni sicer nekoliko nagajalo, vendar pa radi tega zanimanje ni popustilo. Najbolj živahno je seveda zvečer na veseličnem prostoru, kjer se zabava staro in mlado. Poleg avtodroma in tobogana ima tudi vinska razstava stalne obiskovalce, ki se redno vsak večer sestajajo. Zadnja vpriizoritev komedije »Kulturna prireditve v Črni mlaki« se bo vršila v soboto, dne 11. t. m. ob 20. uri na prostem v mestnem parku. Predprodaja vstopnic pri gledališki blagajni.

Se vedno prihajajo posamezni begunci iz Avstrije, ki jih mariborska policija odpošilja v varaždinsko taborišče. Sedaj se nahaja v Jugoslaviji približno 1200 beguncev, ki ne strpno čakajo, če in kdaj jim bo Nemčija dovolila, da se presele v Nemčijo.

Prodaja tovarne »Bacher & drug.« Tvrda Bratje Bacher in drug na Teznu, ki izdeluje preproge, je prodala svojo tovarno družbi »Stora« d. d. v Št. Vidu pri Ljubljani, ki je v območju Zadržno-gospodarske banke. Nova katoliška tvrda je podjetje že prevzela in spremenila tudi vodstvo. Dosedanji lastnik g. Bacher se je vrnil na Dunaj.

Na praznik, dne 15. t. m. bo mestno kopalnišče v Kopalniški ulici odprto samo dopoldne od 8. do 12. ure.

Danilo Gorinšek, član mariborskega Narodnega gledališča je napisal novo mladinsko igro »Drečjetova žalost in sreča«.

Kasacijsko sodišče v Zagrebu je prvotno sodbo zagrebškega sodišča proti direk-

torjem »Eдинosti« razveljavilo in zvišalo kazen Kendi na 6 let robije in trajno izgubo častnih pravic, Kristofiču pa na 4 leta robije in 4 leta izgube častnih pravic. Oba pa se bosta morala zagovarjati še pred mariborskim sodiščem v slični zadevi.

Davčna uprava razglša: Stranke, ki so oddale obveznice vojne škode v zameno v času od 18. junija do 20. julija, naj dvignejo nove obveznice.

Protituberkulozni dinar, ki se steka v azilni sklad za zgradbo azila jetičnikom, je dosegel v mesecu juliju vsoto Din 121.059.— Vsem hišnim posestnikom in stanovanjskim najemnikom se Protituberkulozna liga v Mariboru najiskreje zahvaljuje in prosi, da vztrajajo in podpirajo za sedanje čase gotovo najbolj potrebno akcijo.

Izmena inkasanta PTL. Ker je sedanji inkasant g. Bizjak Alojzij odložil inkasacijo protituberkuloznega dinarja, se javnost tem potom obvešča, da je njegovo delo prevzel g. Anton Sitar, ki je upravičen sprejemati denarne kakor tudi vsakršne darove za azilni sklad PTL. — Protituberkulozna liga v Mariboru.

Obsodba vlomilcev. Pred malim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča so bili radi vlomov obsojeni: Katarina Cverlin na 5 let robije in 5 let izgube častnih pravic; Čogran Otmar 5 let robije in 5 let izgube častnih pravic; mladoletni Škrabl Ernest na 8 mesecev strogega zapora; Stanko Ferfolja na 3 leta robije in po prestani kazni izgon iz države; Leskovar Ivan na 3 leta robije in 5 let izgube častnih pravic; Vujičič Peter na 3600 Din denarne kazni; Jakob Seifrid na 1200 Din denarne kazni.

Čeprav ste Mariborčan,

Maribora v pogledu njegovega razvoja in napredka za 100 let nazaj vendar ne poznate. Nabavite si na Mariborskem tednu zanimivo knjigo Mariborske slike za Din 6.—

Delavci in nameščenci! jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Jesenice

Postopanje pri oddajanju stanovanj. — Kranjska industrijska družba na Jesenicah ima precej tovarniških stanovanj, vendar za svoje delavstvo še veliko premalo. Zaradi tega se vrši vedno za vsako prsto stanovanje hud boj — kajti kompetentov je vedno preveč. Zakaj KID ne zida novih stanovanj? Zakaj ne izpolni zahtev, ki jih je stavilo delavstvo že čisto, zadnjič menda ob marčevskih razpravah v Ljubljani? In če že ne zida novih stanovanj, da bi nastanila v njih vsaj najbolj potrebno delavstvo, ki stanuje po nezdravih stanovanjih, pod vročo streho ali v mrzli in vlažni kleti, naj vsaj pri oddaji stanovanj potrebnim reflektantom postopa objektivno in ne zahteva cele vrste — kdo ve kakšnih — »nacionalnih« legitimacij, preden stanovanje komu odda. Mi menimo, da je glavna legitimacija za oddajo stanovanja — potreba reflektantova, slabo in nezdravo stanovanje, cena dosedanjega stanovanja, velika družina, majhen zaslužek, ne pa njegovo svetovno ali samočasno (prigodno) prepričanje. Naj KID neha s to svojo prakso, ki jo je v zadnjih letih uvedla pri vseh podobnih stvareh, kajti značajej na ta način ne bo vzgojila in svojem delu s tem ne koristila. Svigašvarj pa je že tako in tako povsod preveč, kaj bi jih še ustvarjali. Objektivnost naj bo vodilo vsega.

»Slovenski Narod« in jeseniška jajca. V torkovi številki poročja »Sl. N.« o jeseniškem trgu. Tarna, kako drago je vse, potem pa pripoveduje, kako cenena so jajca na trgu (20—30 za kovača), in kako draga pa so v raznih delavskih, gospodarskih in soc. ustanovah. Mi smo se o tej stvari informirali in dognali, to-le: Jajce res dobiš še sedaj po 20 in še več za kovača na trgu, toda ta jajca nimajo ravno prevelike vrednosti. Največkrat je najmanj polovica teh jajc pokvarjenih. Delavske gospodarske ustanove pa prodajajo zdrava in lepa jajca, jih prodajajo ne glede na povračila, ki jih član dobi še ob letu, ne glede na večjo režijo kakor jo ima prodajalec na trgu, ne glede na odgovornost za kvaliteto po zmernih cenah. Gospodinjje same čisto izjavljajo v teh gospodarskih ustanovah, da imajo ta jajca mnogo rajši kakor pa ona cenjena na trgu. G. predsednik socialnega odseka, ki je obenem »Narodov« dopisnik, naj ve, da cenejše še ni vedno res primernejše in boljše. Ko mu je tako mar prehranbena politika, naj bi s strani so-

cijalnega odseka mestne občine — tudi to spada v socialno politiko — malo preskrbel za dovoz cenejšega sočivja, zlasti pa sadja na jeseniški trg. Kaj bi se ne dalo dovesti z južnih krajev naše sadosne domovine kaj lepšega, zlasti pa tudi cenejšega sadja: grozdja, jabolk, sliv itd., da jeseniška delavska mladina ne bo stradala sadja? Morda bi gospoda pokazala na ta način skrb za prehrano Jesenic in s tem poskrbela za varovalne (preventivne) možnosti in ukrepe v socialnih vprašanjih. To bi bilo za gospodo pravo torišče in tu naj se uveljavljajo!

Vstaja avstrijskih delavcev. Izšla je — opremljena s kakimi 15 slikami — dr. Bauerjeva brošura pod gornjim naslovom. Vse sodruge in interese, ki jih ta aktualna brošura zanima, opozarjamo, da je brošuro mogoče dobiti v Delavskem domu na Savi pri ss. Ažmanu ali Kristanu in pri vseh naših zaupnikih za ceno Din 5.—. Sezite po brošuri, ki opisuje vse dogodke pred in ob avstrijskem boju za obrambo delavske svobode, ker s tem ne boste samo pravilno poučeni o vseh teh stvareh, marveč boste s tem tudi prispevali svoj obolus za vzdrževanje sodružnih emigrantov, ki se mudijo v naših krajih.

Kino Radio bo predvajal v soboto in nedeljo, dne 14 in 15. t. m. ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo ob slabem vremenu tudi ob 3. uri popoldne) zvočni vefilem »Zvezda Valencije« z Liano Haidovo in Paulom Westermeierjem v glavnih vlogah. Dodatki običajni. Prihodnji spored »Bressart« v vse.

Trbovlje

Na praznik, dne 15. avgusta t. l. priredijo, zadruga »Počitniški dom« Trbovlje—Hrastnik, »Svoboda« in »Priatelj Prirode« veliki družinski izlet na Mrzlico. Poleg pevskih zborov »Svobode« sodeluje tudi delavska godba iz Hrastnika. Za pijačo in deloma za jestvine je preskrbljeno. Vabijo se vse delavske družine in drugi, da se izleta udeležijo. Družnost!

V ogledalu

Očiščena demokracija in »Slovenec«. Da smo marksisti »Slovenec« trn v peti, je znano vsakomur. Toda — da se nas kljub vsemu precej boji in da nas čisto tudi respektira, pa morda ne bo znano vsem. Pa je že tako. Že zdaj kaže »Slovenec« spet nov respekt pred angleško Delavsko stranko, ki se pripravlja pri prihodnjih volitvah na veliko zmago. Že jo začena hvaliti in opisovati njene vrline itd., da bo morda kdaj lahko jezuitski dejal: »saj sem te tudi jaz hvalil«, in da njegovi bralci ob zmagi ne bodo preveč razočarani. Zdj samo še hvali — nekako nevtiralno — vendar se boji omeniti kaj o značaju te stranke. Pričakuemo pa čimprej novega »londonskega« dopisa, kjer bo »Sl.« poročal, da angleška Delavska stranka ni ortodoksno marksistična, nego bolj nedolžna in da se nje ni treba toliko bati kakor drugih. Samo bojimo se, da je vse to prepozno kakor tudi odveč — saj je tudi jagnje menilo, da bo preoblečeno v voljšo kožo, rešeno pred volkom, pa ga je volk kljub vsemu pohrustal.

Za ogledalom. Vaš ogledalar se je zadnjič jezil nad poročili »Slovenca« o Dollfussovem pogrebu, pri katerem je tudi Innitzer govoril zelo pohvalno o pokojniku kot o državniku, ki je pokazal praktično uveljavljanje katoliških načel. Jeza Vašega ogledalarja je neupravičena, kar sem mu tudi povedal in mi je dal prav. Meni, ki sem si dobil žurnalistične lavorike, ko sem prebival med Črnofašistanci v Limoni, je razlikovanje med resnico in natočevanjem prav domače in zato moram vzeti »Slovenca« v zaščito. Vaš ogledalar je namreč prezrl, da je Dollfuss z naslado prisostvoval obredom katoliške cerkve in javnim mašam, da se je dal — ali v munduri s fedri ali v fraku, to je vseeno — slikati v klečečem stanju, da je stalno nosil škapulir, da je izpolnjeval post v petkih in tudi drugače v zakonu, ako je bilo tako predpisano, da je z navdušenjem uveljavil konkordat, da je pokrščanil vso avstrijsko šolo in razpoganil tudi sredstva za nabavo šolskih knjig, da je pokončil bogotajsko prakso dunajskega magistrata pod krutim režimom rdečega župana Seitza (ob katerega odstavitvi se je krščanski Dunaj kljub socialnim zaslugam, ki so pa bile popolnoma poganske; pobožno oddahnil), pa kso, da so se katoliškim odpadnikom dajale dispenze za sklenitev civilnega konkubinata; vse to ogledalarju še vedno ni zadoščalo, da bi v njegovih očeh veljal Dollfuss kot čistokrvnen katolik s praktičnim uveljavljanjem krščanskih načel. Toda predočil sem mu, da ga kaže celo slika, kako spoštljivo se razgovarja z g. Sibillio, in da piše rimski opazovalec z vso gotovostjo, da je imel Dollfuss ob smrti uri katoliške vizije; ko sem mu pojasnil, da je za presojo praktičnega uveljavljanja katoliških načel v prvi vrsti odločilna zvestoba in poslušnost napram katoliški CERKVI, se je tudi Vaš ogledalar uklonil in pripoznal, da se je v svoji graji prenegljal in da je bil Dollfuss kot človek v resnici praktičen katolik. Pripoznal je tudi, da Cerkev ne briga ne po tem, kar je na njej človeškega, še manj po tem, kar je na njej božjega, kakšna so bila dela Dollfussa kot državnika. Pripoznal je končno, da se njegovim omejenim in posvetnim možganom ne da spoznati, da je bil Dollfuss kot državnik tudi praktičen katolik, toda vsled tega, ker je bil to kot človek in ker Cerkev njegovo državniško delo ne briga. Tako spoznanje, da je namreč prihranjeno le praktičnim katolikom samim, ker imajo potrebno milost. Med njimi jaz. Hadži Pavliha.

Hrastnik

Križi in težave hrastniškega delavstva.

Tudi v naši dolini divja boj med delom in kapitalom. Morda celo ostrejši kot drugod. Kapitalizem je nenasiten. H koritu, iz katerega žre, ne pusti nikogar drugega, pa četudi bi se dotičnik rad samo vsak dan sproti poštno najedel. V živalskem svetu skoro ne najdemo primerov za tako požrešnost, kakor jo kažejo kapitalisti vseh dežel in vseh narodov. Posledice kapitalistične požrešnosti so strašne. Onemoglost in izčrpanost rodi tuberkulozo. Boj proti tuberkulozi začena z omejevanjem kapitalističnega pohlepa po dobičku. Pravico do življenja ima vsak, kdor dela in postane s tem koristen član človeške družbe. Vsa pa sme imeti le toliko, kolikor v resnici potrebuje. Vsa naj živi od dela svojih rok in svojega uma, ne pa od izkoriščanja sočloveka. Požrešnost kapitalizma je povzročila krizo gospodarstva. Ladja je dobila luknjo. Zaman črpajo gospodarski veleumi vodo iz ladje, ne da bi zadelali odprtino, ki je v ladji nastala in ki postaja z dneva v dan večja in večja. Zaman je vsak napor, ako ne odstranimo saboterjev, ki delo za rešitev krize onemogočajo. Treba je korenito trediti. Delavec, ki pokvari stroj, ve, da bo kaznovan, kapitalist, ki z izžemanjem delovne sile pokvari delavčevo zdravje, izčrpa njegove moči, postane bogat in slaven mož. Človek, ki iz potrebe ukrade, kos kruha ali kaj drugega, mora stopiti pred sodnika, kapitalist, ki trga delavcu zaslužek in s tem odvzema delavcu in njegovi družini kruh, pa nima bojazni, da bi se moral kakorkoli radi tega zagovarjati. V tem tiči krivica današnjega družabnega reda, kakor jo vidi in občuti preprosti delavec.

V naši kemični tovarni obstoja pokojniški sklad podpornega društva. L. 1928, je občni zbor na novo določil višino repit. Toda prišla so leta krize. Tovarna je sprejemala nove delavce samo včasno delo. Takí delavci niso plačevali v pokojniški sklad in posledice niso izostale. Število upokojencev je raslo, število članov podporne-

V gostilnah, kjer delavci zahajate, zahtevajte kruh in pecivo od Delavske pekarnice v Celju

„Pristavimo piskrček...“

(Slike iz borbe rudarjev)

»Vrzite mreže, kajti kalna je voda, da ribarili bomo. Kajti v kalni vodi se ujame morda več rib, kakor sicer.«

(Iz zapiskov babilonskega kralja Nabukednerarje, izkopanih pod razvalinami njegove palače.)

Gladovna stavka rudarjev TPD je od bila prvi generalni naskok, da se znižajo mezde in da se degradira kategorizirane rudarje.

V revirjih je napetost nekoliko pojenjala. Ali priganjači so delali tako, da je bila gosposka dnina večja kakor akordno delo. Pa je rekel rudar:

»Kaj se bom mučil. Čim bolj delam, tem manj zaslužim. Naj bo gosposka dnina.«

Gospodov pri TPD se je polastilo vznemirjenje:

»Pasivna rezistenca... Zaupniki in ZRJ so to odredili.«

Vedno je namreč običaj, da tat kriči: »Držite tatu!«

V revirjih se je pojavil nacionalni akcijski odbor in je govoril, pristavljajoč svoj piskrček:

»Držite se. Nič popuščati. Zlomite TPD. Vi rudarji ste državljani, židovskemu inozemskemu kapitalu je odklenkalo.« Itd.

Bilo jih je mnogo lačnih in izmučenih, ki so jim ti sirenski glasovi bili mili kakor nekoč Odiseju. Odisej si je zamašil ušesa, da ni slišal teh mamečih glasov. Če so si jih tudi rudarji, še ni znano.

Povabljeni na pogajanja, so rudarji izjavili:

»Preden ne slišimo mnenja in ne dobimo pristanka rudarjev, ne moremo ničesar podpisati.«

Hoteli so vprašati rudarje, pa niso smeli. Kljub temu so gospodje pritiskali:

»Pridite, zastopniki, nočemo čakati.«

Zastopniki so odgovorili:

»Ni še bilo sestankov, nismo še mogli dobiti mandatov od rudarjev, ne moremo priti. Preložite, da bodo sestanki.«

Odgovor pa se je glasil:

»Ne bomo čakali. Morate priti.«

Kaj so hoteli, sli so na razgovore. Zbrali so se odposlanci Delavske zbornice, Strokovne komisije, Zveze rudarjev Jugoslavije, Jugoslovanske strokovne zveze in Narodne strokovne zveze (Jakob Štruc) in zastopniki od II. rudarske skupine.

»Ti, Štruc, ti zastopaš v akcijskem odboru Narodno strokovno zvezo. Da?«

Štruc je pritrtil.

»Da ne bo zopet po revirjih govorjenja, da je ne zastopaš, kakor je bilo zadnjič.«

Dogovorjeno je bilo, kako bo akcijski odbor pri pogajanjih nastopil. Točka o dekarizaciji ne sme obveljati, rajši kjer koli kakšen majhen umik.

Pogajanja so se začela v palači TPD v Ljubljani 8. avgusta 1934 ob 15. uri.

Bili so navzoči razni gospodje, zastopniki TPD, zastopniki rudarske oblasti in ministrstva, zastopniki Industrijske in Delavske zbornice ter zastopniki II. rudarske skupine in zastopniki rudarskih strokovnih organizacij, Zveze rudarjev Jugoslavije, Jugoslovanske strokovne zveze in Narodne strokovne zveze, ki jo je zastopal Jakob Štruc.

Izrednega nacionalnega akcijskega odbora, ki se je ustanovil v obrambo delavskih in nameščenskih pravic, z dr. Cepudrom in Juvanom na čelu, pa niso pripustili. Zakaj ne?

»Hm, koga pa naj predstavljajo? Advokatsko pisarno, socialni oddelek mestnega magistrata ljubljanskega in druge take ustanove? Kako? Da nosijo odgovornost za vse, kar se zgodi dobrega in slabega? Ne... Da se pokažejo v svoji osebnosti veličini, če bo akcija »energično« uspeša, če pa bo propadla, pa si bodo pač umili roke. Gospodje hočejo natveziti delavstvu, da samo ne zna braniti svojih pravic. Gospodje, skrbite za zaščitne zakone, vse drugo bodo delavci sami opravili.«

Rezultat pogajanj je znan.

Znižajo naj se mezde na dan za 1 Din, 75 in 50 par, pri premijskih in akordnih postavkah pa za 3%.

Deputatni premog se zniža od 7 ton letno na 6 ton letno.

Zato pa je ostala v veljavi točka 3 dosedanjega protokola od 27. julija 1931, to je, degradacija kategorij se ne sme izvajati.

Ta dogovor bo podpisan in dobil veljavo še-le ko zaupniki, ki so prisostvovali današnjim pogajanjem, dobijo od delavstva za to potrebno pooblastilo. Skrajni rok je 15. avgust.

»Podpišite.«

Zapisnik te seje se je podpisaval.

Pristopil je tudi Jakob Štruc, ki je bil kot zastopnik Narodne strokovne zveze in ga je podpisal.

Povedali so vsebino tudi dr. Cepudru in je soglašal ter izjavil, da se strinja. Izjavil je to pred vsemi...

Ljubljanski dnevnik pa je prinesel drugi in tretji dan izjavo, ki jo je podpisal za Nacionalni akcijski odbor za obrambo delavskih in nameščenskih pravic (kako zveneče ime) dr. Cepuder Josip, Juvan Rudolf in dr. Köstl Janko.

V tej izjavi pravijo poleg drugega, da je Jakob Štruc bil na pogajanjih le kot opazovalec (kakor so Zedinjene države Amerike v Društvu narodov) in da ni imel nobenega drugega mandata.

Kaj? To se pravi, pristavimo lonček, mogoče kaj zavre v naš prid, če ne, bomo rekli, da lončka nismo pristavili.

In pravi dalje ta izjava: »Zato ne more biti nobenega govora o sporazumu, pri katerem je sodeloval naš Nacionalni akcijski odbor in ki bi bil za ta odbor obvezen.«

Rudarji, sedaj pa Vi odgovorite? Bre-nite lonček, ki bi ga radi pristavili od sebe, da bo gospodom pošla sapa. Grejejo Vam kri z močnimi besedami in obljubami, da bi tisto, kar je v pristavljenem lončku zavrelo, njim v korist in vam v kesanje.

Naj vam bo tako žoganje, tak nacionalističen nogobrec za obrambo delavskih in nameščenskih pravic dobra šola, kam morate stopiti in kaj morate ukreniti in česar se ogibati.

Štruca pa vprašajte: Ali je podpisal zapisnik mezdnih pogajanj dne 8. avgusta 1934 kot zastopnik Narodne strokovne zveze ali ne.

Mična je ta zgodba, satirično tragična, a zelo poučljiva.

Čitajte jo svojim otrokom in otrok otrokom, da bodo vedeli, kako je bilo, ko so se za vaše pravice, dragi rudarji, vadljali tudi tisti, ki niso imeli svetopisemskega svatovskega oblačila.

ga društva pa padalo. (Za pokojninski sklad prispeva delavstvo 3 odst., podjetje pa en odst. delavčeve plače.) Toda šele, ko je bila blagajna pasivna, se je začelo iskati rešitve. Upokojenci dobivajo na račun sklada stanovanje, luč, premog in še Din 50 mesečno. Vseh upokojencev je 60 in nekaj več kot toliko je sedaj še plačujočih članov. Občine Trbovlje in Hrastnik nimajo sredstev za sanacijo sklada, tudi glavarstvo in banska uprava nista vedela pravega izhoda. Končno nam je tajnik Delavske zbornice s. Uratnik sestavil nova pravila, da se postavi gospodarstvo v pokojninskem skladu na pravilno osnovo. V maju smo ta pravila obravnavali na odborovi seji. Obljubljeno je bilo, da se bo vršil občni zbor čimprej, pa koncem junija še vedno ni bil sklican. Naciji so bili mnenja, da naj se društvo razpusti (ostarele delavce pa prepusti usodi). Člani društva pa ne pustimo, da bi tisti, ki so vse svoje življenje plačevali za druge, sami ostali brez vsega. — Delavci, sedaj delamo težko preizkušnjo, kaj se pravi delati brez organizacije in brez kolektivne pogodbe ter brez vsakega zagotovila za bodočnost. — Čas je, da se vzdramimo vsi, ne samo pojedinci. Dovolj bridkih izkušenj že imamo za seboj. Boljšo bodočnost pa si bomo lahko samo tedaj izbojevali, ako bomo postali člani svobodne strokovne organizacije Splošne delavske strokovne zveze in zvesti naročniki »Delavske Politike«.

Delavec.

Šmartno pri Slovenj-gradcu

Nelojalnost tvrčke F. Kac. Izkoriščevanje delavcev z velikim znižanjem plač se je kakor ukoreninilo med delodajalci. To nalogo si je menda nadela tudi tvrčka Kac v Šmartnem, kar je pokazala s tem, da je plačala ob času popravila žage svojim žagarjem samo deloma po Din 10 na šiht, enemu pa celo samo po Din 7.—. Kako naj se ta delavec s tem borim zasluzkom, za kakršnega je delal celi mesec, preživlja. Ali nima delodajalec toliko srca za delavce, da bi jim plačal vsaj toliko, da bi lahko prehranili sebe in družino. Spomni pa se naj tudi, da mu je ta delavec delal dolga leta, torej, da mu je žrtvoval svoje najboljše moči. Tvrčka Kac, katera je bila še vedno kolikor toliko solidna, je s tem činom izzvala nezaupanje njenega delavstva, posebno pa še, ker hoče veljati za močno »krščansko«. — Naj pozikusi samo en član družine Kac živeti s 7 dinarji na dan, pa bo takoj vedel, kako da se godi delavstvu. Ta zaslužek še zdaleka ne zadostuje za hrano, ne pa da bi si kupil druge prepotrebne stvari, še manj pa, da bi si kaj prihranil na stara leta, ko bo od dela izčrpan potreboval zasluženega počitka.

Sport

SK »Svoboda«. Vsem, ki se peljejo v Ljubljano s tovornim avtom, javljamo, da je odhod točno ob 5. uri od nogometnega igrišča »Svobode« ob Magdalenskem parku.

„Prijatelj Prirode“

Turistično društvo »Prijatelj Prirode« podružnica Maribor priredi v nedeljo, dne 12. avgusta izlet na Pohorje iz Slov. Bistrice po vodopadnih. Odhod z vlakom ob 5.22 uri z glavnega kolodvora. Vožnja stane do Slov. Bistrice (mestó) Din 9.—.

Tako se morajo boriti rudarji

Kako znajo »smicati«.

Malo nenavaden izraz »smicati«, ali drži. Posebno kar se tiče trboveljskih rudarjev. Vse okrog magnetov TPD se trudi, da bi rudarje pripravilo, da bi se jim znižali prejemki, da bi se uveljavila želja in načrt delničarjev TPD. To je smicanje. Tiho, diplomatsko, spretno, samo da se na zunaj, v javnost vidi in čuti, da se rudarjem hoče pomagati, samo... mhm, tako, da rudarji ne bodo mogli reči »da«, pa tudi ne »ne«. Vstajajo akcijski odbori s hudičevimi zvonečimi imeni, ki dajejo rudarjem celo »korajžo«, a odgovornosti prevzeti pa nočejo.

Na prvih pogajanjih je namreč bilo sporazumno sklenjeno, da se prelože za 8 dni, da bodo zaupniki vse predloge in načrte rudarjem poprej raztolmačili.

To se pa seveda lahko zgodi le potom sestankov in shodov.

No, in... kaj je bilo. Shodi in sestanki se niso mogli v revirjih vršiti, ker niso bili dovoljeni. Zaupniki tako niso dobili od rudarjev nobenih pooblastil, nobenih direktiv in, kar je še potrebno pri pogajanjih.

Ali, kljub temu je tisti rok 8 dni potekel in na generalnem ravnatelstvu TPD so čakali prihoda rudarskih zaupnikov. Pa je prišel samo zastopnik ministra za gozdove in rudnike, rudarski glavar inž. Močnik iz Zagreba. Rudarski zastopniki so pismeno sporočili, da nimajo pooblastila od delavcev, ker jim je bilo preprečeno, z njimi se razgovoriti in naj se konferenca preloži še za en teden in v revirjih dovoli shode.

Pa je rudarski glavar izjavil, da se rudarsko ministrstvo ne bo več interesiralo za spor, ako ne pride do takojšnjih pogajanj.

Ali ni to smicanje?

TPD hoče izvesti nameravane redukcije, ker pa so rudarji z gladovno stavko to zaenkrat preprečili, pa je zabrenkala na druge strune in začelo se je smicanje. V kalnem pa bi radi potegnili mreže volkovi, oblečeni v cvčje kože.

Vrana vrani pa, verjemite, ne izkljuje oči.

Nauk?... Zavijajmo rokave. Rešitev rudarjev je v rokah rudarjev samih, in, kajpada, v rokah vsega res delovnega delavstva.

Hitlerizem in jugoslovanski Nemci. Organ jugoslovanskih Nemcev »Der Jungdeutsche«, ki se zavzema za sodelovanje naše nemške manjšine z našimi vladnimi krogi, je objavil te dni značilen članek, v katerem pravi med drugim: »V Rumuniji, v Turčiji in v Madžarski so bile nedavno nemške nacionalno socijalistične organizacije prepovedane. V Jugoslaviji pa še vedno izhajajo nemški listi, ki se navdušujejo za hitlerizem. Mi v Jugoslaviji rabimo v prvi vrsti mir. Mi hočemo skupno z jugoslovanskim narodom kot njegov nerazdružljiv del sodelovati na izgradnji naše jugoslovanske domovine. Zato ne moremo imeti s terorističnimi skupinami ničesar skupnega...« Kdove,

ali je tudi »Mariborer Zeitung« čitala tale izvajanja svojega bratca?

Amerika se oborožuje. V Ameriki so te dni začeli graditi 4 ogromne nove križarke. Doslej so Zedinjene države že posedovale 50 sličnih ladij. Po dograditvi novih križark nameravajo štiri stare ladje izločiti.

Obsedno stanje na Štajerskem je avstrijska vlada dne 9. t. m. zopet uknila.

Meh za smeh

V bolnici. Zdravnik bolniku: »Ne smem vam prikivati, da je vaše stanje zelo resno. Bati se je najhujšega. Dobro bi bilo, če se spravite s svetom. Ali mogoče želite še koga videti?« Bolnik: »Da, drugega zdravnika.«

CENE GOVORE!

Plašči za dame že od Din 190⁰⁰
Obleke za moške že od Din 170⁰⁰
Obleke za fante že od Din 60⁰⁰

Dosežen je naš cilj — Oblekli smo vse ljudi dobro in poceni!

Prepričajte se o vsem brezobvezno v naših prodajalnah

TIVAR-OBLEKE

Najboljši cviček
Iz Gadove peči ter pristna štajerska vina toči
VINARNA A. BRIŠKI
Ljubljana, palača „Grafike“.

Nabirajte nove naročnike